

«Լոյսի Նկարիչը» Ռուտուֆ Խաչատրեան

Երեքշաբթի, Հոկտեմբեր 29-ին Տիթրոյթէն Լոս Անճելըս ժամանեց հայրենի տաղանդաւոր գեղանկարիչ Ռուտուֆ Խաչատրեան:

Խաչատրեանի գործերուն առաջին հանդէսը ԱՄՆ-ի մէջ տեղի ունեցաւ Տիթրոյթի Ս. Յովհաննէս եկեղեցոյ Գեղարուեստի Կեդրոնին մէջ, Հոկտեմբեր 18-20-ին արձանագրելով մեծ յաջողութիւն:

Ռուտուֆ Խաչատրեան հիւրն է «Էրեբունի» հրատարակչութեան. «Էրեբունի»-ի նախաձեռնութեամբ Լոս Անճելըսի Լա Սիենէկա պողոտայի վրայ հաստատուած Heritage Gallery-ի մէջ, Նոյեմբեր 12-ին տեղի պիտի ունենայ Խաչատրեանի գործերու ցուցահանդէսին բացումը: Տեղին է նշել, որ Խորհրդային նկարիչի մը առաջին անհատական ցուցահանդէս-վաճառքն է ԱՄՆ-ի մէջ:

Ռուտուֆ Խաչատրեան ծնած է 1937-ին Երեւանի մէջ, ան իր մանկական տարիքէն սկսած է նկարել եւ տասներութ տարեկանէն ի վեր մասնակցած է բազմաթիւ ցուցահանդէսներու, Հայաստանին մէջ ըլլալ թէ միութենական մակարդակին վրայ:

Ռուտուֆի կեանքը ամբողջական շրջադարձ մը կրած է իր տասներհինգ տարեկանին, երբ հանդիպած է Հայրենի նկարիչ եւ քանդակագործ Երուանդ Քոչարին: Երուանդ Քոչար անջնջելի ազդեցութիւն թողած է երիտասարդ արուեստագէտի զարգացման եւ արուեստի աշխարհայեացքին վրայ: Քոչարն է, որ երիտասարդ արուեստագէտը ծանոթացուցած է Լէոնարտո Տաւինչիի եւ Ալպրեխտ Տիւրերի նկարչական աշխարհներուն: Եւ երբ առաջին անգամ տեսած է Ռ. Խաչատրեանի գործերը: Երուանդ Քոչար բացառապէս ձգտելով «կարծես թէ վերածնած է Լէոնարտոյի ոգին»:

Խաչատրեանի գործերը ցուցադրուած են աշխարհի տարբեր երկիրներու մէջ եւ արժանացած են բազմաթիւ մրցանակներու: Անոր գործերը ներկայացուած են Գերմանիոյ, Ֆրանսայի, Չեքոսլովաքիայի, Պուլկարիոյ, Իտալիոյ եւ Անգլիոյ մէջ: 1960-ին Ռ. Խաչատրեան ընտրուած է Ս.Ս.Հ.Մ.-ի նկարիչներու միութեան անդամ, 1969-ին ան շահած է առաջին մրցանա-

(Շար. էջ 4)

«ԻՆՔՆԱՆԿԱՐ», 1981 ԼԵՒԿԱՍ ՍԵՓԻԱ

«Լոյսի Նկարիչը» Ռուսոլֆ Խաչատրեան

(Շար. էջ 1-էն)

Կը Կոմիտասի հարիւր ամեակին առթիւ կազմակերպուած նկարչական մրցանքին:

1971 թուականին ի վեր Ռ. Խաչատրեան կը գործէ ու կ'ապրի Մոսկուայի մէջ: 1978-ին ան իր առաջին անհատական ցուցահանդէսը տուած է Մոսկուայի մէջ, իսկ 1979-ին ցուցահանդէսներ տուած է Լենինկրատի եւ Օտեսայի մէջ: 1980 թուականին եւ 1983-ին անհատական ցուցահանդէսներ տուած է Երեւանի մէջ, իսկ իր երկրորդ անհատական ցուցահանդէսը Մոսկուայի մէջ կայացած է 1984-ին, (երկար տարիներու նորոգումէն յետոյ Խաչատրեանը առաջինն էր, որ բացաւ Արեւելեան ժողովուրդների պետական թանգարանը) եւ միեւնոյն տարին է որ նկարիչ Ռուսոլֆ Խաչատրեան արժանացած է Հայաստանի ժողովրդական նկարչի պատուաւոր տիտղոսին: Ռուսոլֆ Խաչատրեանը ներկայիս կը գտնուի Ամերիկա՝ Տիթթուրթի եւ Լոս Անճելեսի մէջ ներկայ գտնուելու իր անհատական ցուցահանդէսներուն: Ան առաջին անգամն է, որ կը գտնուի Ամերիկա եւ Հիւրն է «Էրեբունի» Հրատարակչութեան:

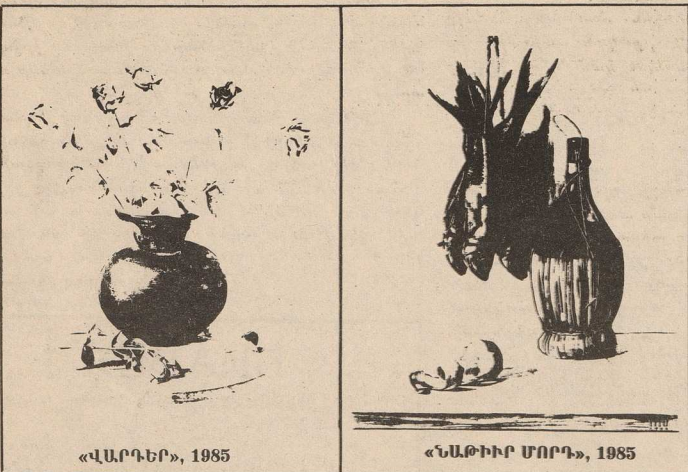
Ստորեւ հարցազրոյցը. —

— Պարոն Խաչատրեան, մեք կ'ուզեմք մեր հարցազրոյցը սկսիլ ձեր նկարչական կազմաւորման մասին կարգ մը տեղեկութիւններ փոխանցել: Դուք ու՞ր ուսած էք, ինչ է ձեր պատրաստութիւնը եւ ինչ է եղած է Նրուանդ Քոչարի դերը ձեր արուեստի զարգացման մէջ:

— Ինձ թուում է, որ սովորաբար պատահականութիւններ չեն լինում, կան օրինաչափութիւններ: Տասներեք-տասնըորս տարեկան հասակում ես սովորեցի Երեւանի նկարչական ուսումնարանում: Յետոյ ես դուրս եկայ այդ ուսումնարանից եւ պատահմամբ հանդիպեցի Նրուանդ Քոչարին, որին բոլոր մանստրո չէին կանչում: Նա մի հաջողագիտ երեւոյթ էր Հայաստանի եւ ընդհանրապէս արուեստի գիտակներին, արուեստի մասին մտածողների՝ շրջանակում Քոչարը երկար տարիներ ապրել է Փարիզում, ճաշակել էր ամբողջ համաշխարհային մշակոյթը, խորապէս ըմբռնել, եւ ժամանակակից արուեստի պատմութեան մէջ ստեղծել էր նոր ուղղութիւն, ֆրանսերէն կ'սասն «բենթիւր տան լեսբաս»: Հիմնադիրն էր այդ ուղղութեան:

Երեսներովեց տարեկան հասակում Փարիզից երիտասարդ մանստրոն վերադառնում է Հայաստան, շարունակելու իր արուեստը հայրենի հողի վրայ: Բոլորին յայտնի է Սասունցի Դաւիթի հոյակապ կոթողը, որ զարդարում է մեր Երեւանի կայաքանի հրապարակը: Քոչարը քայլով հանրագիտարան էր, ամէն ինչից տեղեակ՝ եւ փիլիսոփայութիւն եւ գրականութիւն: Տասնըհինգ տարեկան հասակից մինչեւ երեսներեք տարեկան հասակս գրեթէ ամէն օր մենք հանդիպել ենք, գրուցել, միշտ ցոյց եմ տուել իմ նկարներս: Ամէն օր նոր աշխատանք կը տանէի Քոչարին ցոյց տալու, կամ ես կ'երթայի իրեն նոր կամ ինքը կու գար ինձ մօտ: Այդ շփումն է, որ ինձ տուեց այս մեծ սէրն ու մղումը արուեստի բնագաւառում: Շփում որ շատ կարեւոր է արուեստագէտի համար:

Նկարչութիւնը իմ կարծիքով չեն սովորեցնել, այլ պէտք է վարակել նկարչական արուեստի սիրով վարակել աշխատասիրութեամբ, հասկանալ բուն նպատակը արուեստի, իսկ ամենակարեւորը արուեստագէտների շփումն է մեծ արուեստագէտների հետ:

«ՎԱՐԴԵՐ», 1985

«ՆԱԹԻՒՐ ՄՈՐԴ», 1985

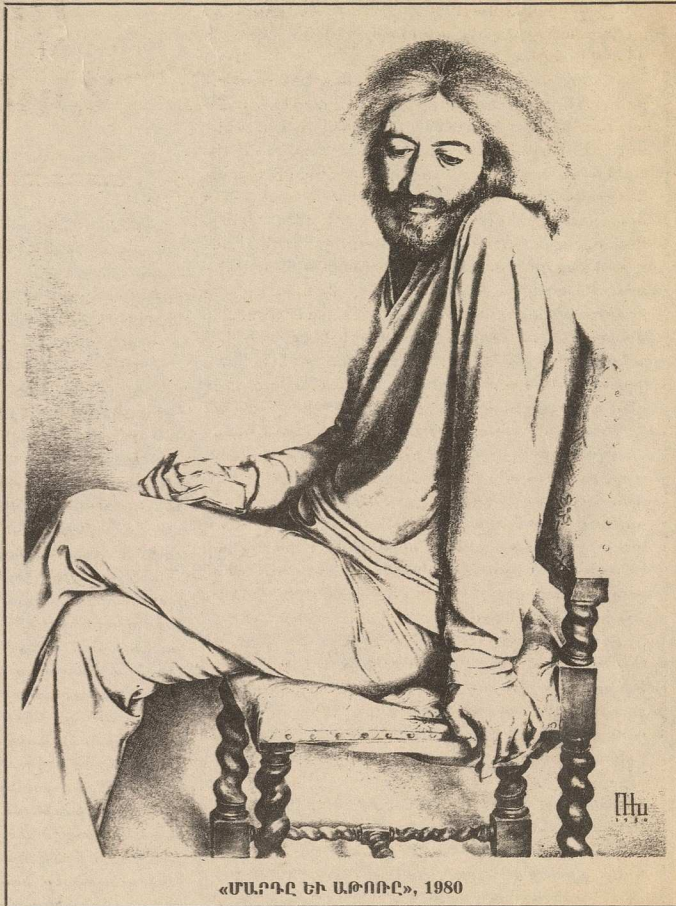
— Ուրեմն ակադեմիական մասնաւոր պատրաստութիւն չստացաք:

— Ո՛չ, դա արդէն ինձ պէտք չէր, որովհետեւ տասնըհինգ տարեկան հասակում, թոյլ տուէք ասել, ես պատրաստ էի, այդ ճանապարհներն անցած էի ինքնուրոյն կերպով:

— Ուրեմն հիմնականից մէջ Քոչարի եւ միւս մեծ արուեստագէտներու հետ ձեր ունեցած շփումներու շնորհիւ է որ կարողացաք ձեր նկարչական անհատականութիւնը կազմաւորել:

— Այո՛, որովհետեւ անհատականութիւն կազմաւորելը միայն նկարելու մէջ չէ, այլ պէտք է անպայման հասկանալ նկարչական արուեստի ամբողջ պատմութիւնը, ժամանակակից արուեստը, ինչ որ անհրաժեշտ պայման է ամէն արուեստագէտի համար, անկախ այն բանից թէ տուեալ արուեստագէտը արդիական արուեստի հետեւող է, թէ դասական, անհրաժեշտ է, որ ամէն ինչից տեղեակ լինի: Սրանից յետոյ, արուեստագէտն ինչ որ ունի ներսում, տաղանդի ու շնորհքի առկայութեան զէպքով իր խօսքն անպայման կ'աւար:

— Կ'ուզեի ձեզի հարցում մը ուղղել Հայաստանի նկարիչների մասին:

«ՄԱՐԴԵՐ ԵՒ ԱՌՈՒՐ», 1980

Քանի՞ նկարիչներ կան այսօր Հայաստանի մէջ, ի՞նչ դպրոցներու կը հետեւին, ո՞րքանով հաղորդակից են աշխարհի նկարչական շարժումներուն, որո՞քն են այդ նկարիչներուն մէջ ամենէն շնորհալիներն ու ճանաչուածները:

— Հայաստանում այսօր մօտ ութ հարիւր (800) նկարիչ կայ professional: Սա բաւականին շատ է Հայաստանի համար: Կան Խաչի ոչ professional-ներ, թիւով բաւականին շատ: Ընդհանրապէս հայ ժողովուրդը շատ մեծ դեր է ունեցել եւ կ'ունենայ մշակոյթի ասպարէզում: Կան շատ տաղանդաւոր նկարիչներ, երիտասարդ արուեստագէտներ, ճանաչում են համաշխարհային նկարչութեան անցեալն ու ներկան: Տեղեկութիւն միշտ կայ Հայաստանում եւ ամէն ինչ գրեթէ գիտեն հայ արուեստագէտները, բանի որ քսաներորդ դարը այնպիսի դար է որ ամէն մի կատարուած նորութիւն տեղ է հասնում: Արուեստի մասին ամսագրեր կը տպուեն, այնպէս որ ամէն ինչից տեղեակ են: Բայց իհարկէ իմանալը միայն կարեւոր չէ, այլեւ շփումը:

Տաղանդաւոր արուեստագէտներէն շատ կը սիրեմ ու կը հաւանի Ռուբէն Ազալեանին, Մարտին Պետրոսեանին, Էլիբեկեանի եղբայրներին: Շնորհալի քանդակագործներ շատ կան, ինչպէս Արա Շիրազը, Օհան Պետրոսեանը եւ շատ ու շատ ուրիշներ: Սրանք իմ սիրածներն են, իմ ընկերները, որոնց յաճախ կը հանդիպեմ, կը վիճեմ, կը խօսեմ: Պէտք է նրանց անհատական ցուցահանդէսներն էլ լինեն եւ Ամերիկայում եւ ուրիշ երկրներում:

Իբար մեծան չեն մեր նկարիչները, ամէն մէկն ունի իր անհատականութիւնն ու սեփական խօսքը:

— Լաւ, բնդհանրապէս ասոնք ի՞նչ ուղղութիւններու կը հետեւին, համաշխարհային շարժումներուն հաղորդ են, ազդուած են այդ շարժումներէն, թէ բոլորովին նոր շարժում մը սկսած են իւրաքանչիւր, որ Հայաստանի յատուկ է, կամ իրենց իւրաքանչիւր է:

— Այսպէս ասեմք, Ռ. Ազալեանը գրեթէ բոլոր ուղղութիւններով էլ նկարած է, գործածած է իր արուեստի մէջ, սկսած ուսումնարանից մինչեւ վերացական, ժամանակակից արուեստի ձեւերը, մինչեւ «Փոփարթ» բայց խորքին այդ չէ: Մ. Պետրոսեանը ինքնուրոյն նկարիչ է, կը ստեղծի իր գեղեցկութիւնն ու հիացումը: Նրա նկարչութիւնը գուցէ մի քիչ նման է երեխայական «Նայի» նկարչութեանը, բայց «Նայի» չէ, այդ սկզբունքներին կը պատկանի: Որոշակի գծուար է ասել իմպրեսիոնիզմ է կամ ֆուլիզմ, կամ վերացական: Դժուար է ասել, բայց ժամանակակից են, որովհետեւ հնարաւոր չէ չլինել ժամանակակից: Ես չէի կարծի թէ այսօրուայ ամերիկեան նկարչութիւնն է ժամանակակիցը: Ժամանակակիցը շատ յարթերական հասկացութիւն է, ճշմարիտն ու գեղեցիկն են արուեստի մէջ ժամանակակիցը: Եթէ կայ իսկական արուեստ, իսկական որակ, եթէ կայ հոգի, սէր, սա արդէն ժամանակակից է եւ մենք բոլորս էլ դրա պահանջն ու կարիքն ունենք:

— Կա՞յ, այսպիսի ըմբռնում արուեստի մէջ, ըսեմք հայ արուեստի մէջ հայկական արուեստ, կամ հայկական արուեստի մէջ:

— Անուշտ աւանդոյթներ գոյութիւն ունեն, ես այն կարծիքն ունեմ, որ նոյնիսկ վերացական մտածող արուեստի մէջ նորից կարող է հայկական նկարիչ, արուեստագէտ լինել: Արշիլ Գորկին Ամերիկայի մէջ ստեղծագործած է, բայց ես նրա մէջ կը տեսնեմ շատ հայկականութիւն, հայկական ոգի, մտածելակերպ, հայ մարդը կը տեսնեմ, հայկական պատկերներ, ձեւեր, իրական պատկերներ կը տեսնեմ, չնայած որ Գորկին վերացական նկարիչ է:

(Շարունակելի 1)

Rudolf Khachatryan (1937–2007)

Rudolf Khachatryan Digital Archive · rudolfart.com

Rudolf Khachatryan — Artist of Light

This file was downloaded from:

<https://rudolfart.com/publications/Pub-0112?lang=en>

Works by Rudolf Khachatryan © Heirs of Rudolf Khachatryan. Other texts, photographs and design © their respective authors. When using this material, please credit the source and link to the page above.

Рудольф Хачатрян (1937–2007)

Цифровой архив Рудольфа Хачатряна · rudolfart.com

Рудольф Хачатрян — художник света